

Matija Černi.

pomladi 1848. leta začel se je na Italijanskem upor zoper Avstrijo. Vže prej ni bil varen vojak; zdaj tu zdaj tam so našli katerega zabodenega, ki se je bil upal sam v odljudne kraje. Ko se pa začne upor, bilo je še huje. Vojakov je bilo premalo, da bi branili vsa važna mesta. V trdnjavi Rocco d' Aufo n. pr. štela je vsa posadka samó sedemnajst mož kranjskega polka pešcev štev. 17. Poveljnik jim je bil korporal Matija Černi. Da-si je vrelo po okolici od samih rogo- viležev, pokazali so ti slovenski sinovi, da ostanejo vedno zvesti domovini in cesarju.

Komaj se je začelo daniti v 23. dan marca meseca 1848. l., kar prihruje velika tolpa upornikov, da bi se polastila trdnjave. Černi zaprè vrata in se pripravi s tovariši na boj. Ko pridejo uporniki pred trdnjavo in vidijo, da jim štrlé nabite puške nasproti, ustavijo se in pošljejo jednega izmed sebe naprej. Ta pride z belim robcem v znamenje, da neče ničesar hudega, pred vrata, in začne praviti junaškemu korporalu, koliko jih je, da so vže vse druge trdnjave v rokah Italijanov i t. d. ter ga pozove, naj jim odda trdnjavo, ker bi jo sicer osvojili z naskokom. Junaški Matija ga posluša do konca, potem mu pa pokaže molčé s prstom, naj se le vrne k svojim.

Poslanec uboga in odnese peté. Dolgo so se posvetovali uporniki, kaj bi. Čez nekaj časa se razkropé na obe strani, da bi poskusili napad od vseh strani. Ker jih je bilo več sto, izprevidi hrabri korporal kmalu, da se ne bode mogel braniti dolgo, ker ima premalo mož pri sebi, ali udati se pa vender neče. Umakne se toraj v gorenji del trdnjave, od koder je mogel pregledati vso okolico. Tam je bilo lože braniti se. Uporniki pritisnejo hitro za njim in zasedejo spodnji del.

V tem je bilo póludne. Vsi so bili vže lačni. A živeža ni bilo v trdnjavi nič, le vsak svoj delež kruha je imel v torbi. Dolgo časa ni bilo obstanka. Če ne pride skoraj pomoč, misli junaški korporal, prisilila nas bode lakota, da se udamo.

Ali tudi ustaši so vedeli to. Zato pošljejo proti večeru zopet poslanca, ki jih vabi, naj jim prepusté trdnjavo. Obeta celó obilo denarja, če se udajo. Ali Černi ga zopet nazaj zapodí.

V tem se zmračí. Izmed posadke si ni upal nikdo zatisniti očesa, da-si je bil odločil korporal, naj straži samó polovica, a drugi naj pospé nekaj časa. Vže je bilo po pólunoči, kar zaslišijo šum od zunaj. Uporniki so skušali splezati na trdnjavo. Vsi obleženci so bili po konci. Vže hočejo streljati. Černi jim pa zapové s tihim glasom, naj mirujejo. Čez nekaj časa se prikaže upornikova glava preko ozidja, ali v istem času udari Černi sam s kopitom svoje puške po njem, da se zvali nazaj. Ali spodaj jih je bilo še več. Ti začnó streljati. Ali v temi niso zadeli ničesar. Černi zažgè pest slame, ki jo je bil našel, ter jo vrže gorečo mej upornike. Za nekaj časa je bilo videti hrabre ponočnjake. Zdajci začne streljati Černi s svojimi tovariši. Kmalu jih je ležalo kakih pet mrtvih in ranjenih okolo goreče slame, a drugi so zbežali.

Zdaj se ni upal nikdo več napasti korporala in njegovih. Kmalu se zdani in hrabri branitelji so vsaj videli, kaj počenja sovražnik. Ali pokazal se ni nobeden, le iz kake line spodnje vojašnice se je pokazala sèm ter tjà kaka kuštrava glava, ki je pa izginila takój, če je le kak vojak vzdignil puško proti njej.

Teh sovražnikov se toraj ni bilo bati posebno. Vender je pa bila stvar za korporala in njegove vže zelo nerodna. Kar so imeli kruha pri sebi, bili so vže pojedli, pa še vode ni bilo veliko v trdnjavici. Najhuje pa jim je bilo, da niso vedeli, kaj je z njihovim polkom. Če bi ga napadli uporniki z veliko silo, če bi ga premagali ali pa samó oblegali, ne smel bi upati Černi pomoči od nobene strani.

Vender nobeden teh osemnajst junakov ni mislil na to, da bi se udal upornikom. Pridno so gledali vsi na óno stran od katere bi imeli priti továriši njihovega polka. Želodci so oznanjevali vže vsem, da je póludne, kar se zasvetita iz gozda, skozi katerega je peljal pot v trdnjavico, dva bajoneta. „Naši so!“ zavpijejo vojaki iz vsega grla. Kmalu primarširajo tri kompanije domačega polka s stotnikom princem Hohenlohe. Uporniki so pa bili kar zginili, le nekoliko so jih ujele straže, ki so prihajale od druge strani.

Fr. Hubad.

Moja babica.

i, mladi „Vrtčevi“ čitateljčki ne poznate moje babice. In kako bi jo tudi poznali? Malo kdo izmej vas je bil v prijaznej vasici pod Šmarno goró. In če je bil tamkaj na kakem izletu, izvestno ni povprašal po Franckovej materi. A verujte mi, dragi moji prijateljčki, ako bi kateri izmej vas le nekoliko časa občeval z njo, izvestno bi jo ravno tako ljubil, kakor jo ljubim jaz in ravno tako spoštoval, kakor spoštuje svojo dobro babico vsak, kdor jo še ima.

A da bodete mojo babico vsaj nekoliko poznali, dovolite mi, da vam jo malo opišem. Moja babica je majhna ženica. Dolgi lasjé so jej vže povse osiveli in kadar jih češe, padajo jej po ramenih kakor sneg. Njeno lice je, kakor pri vseh drugih babicah, nagubano in rujavo, a poteze na licu so jej natančno izražene in nekoliko zaobljene, zato je pa tudi njeno lice vedno plemenito in vedno se prijazno na smeh držeč. Neka čudna dobrota počiva na tem nagubanem licu, zato se pa tudi moja babica vsakemu precej prikupi. A kaj naj rečem še le o njenih očeh! Zroč v njene oči, pozabiš, da imaš pred seboj šest in sedemdeset let staro, srebrnolaso ženico in misliš, da zreš v oči malega, živega otročička, tako živahne so še zmirom njene oči. Pa tako blage in mile so njene oči, da še celo žalostnemu človeku ljó tolažbo in mir v dušo.

Čudna babica je to, bodete dejali. In res je čudna in zato še bolj zanimiva. Ona ni nikdar žalostna. Oj, koliko je vže pretrpela; saj tudi njej niso prizanašale nesreče, tudi ona je vže mnogokaj izkusila, ali vselej je dejala: „Potrpimo, tudi to bode minulo, saj dobri Bog še za nas skrbi.“ Nikdar nisem čul, da bi zdihovala in če je kaj trpela, prenašala je trpljenje, kakor ga prenaša mož, a ne slaba ženica.

Oj vi ne veste, prijateljčki moji, kako dobra je moja babica. To znam samó jaz, kateri sem vže toliko dobrot prejel iz njenih dobrih rok.